

• HØRINGSSVAR

TIL FORSLAG TIL LOKALPLAN NR. 277 OG VVM-REDEGØRELSE

1. INDLEDNING

På vegne af Fremtidens Isenvad fremsendes hermed bemærkninger til Ikast-Brande Kommunes forslag til lokalplan nr. 277 og VVM-redegørelsen for vindmølleprojektet på Københavnerhede ved Isenvad.

Fremtidens Isenvad er en sammenslutning af borgere i og omkring byen Isenvad, der er åben for alle og samler en stor del af byens borgere.

2. SAMMENFATNING

Som det bliver gennemgået, er VVM-redegørelsen på adskillige punkter mangelfuld, misvisende og behæftet med egentlige fejl. VVM-reglernes karakter af garantiforskrift gør, at en vedtagelse af en VVM-tilladelse på baggrund af en mangelfuld VVM-redegørelse er **ulovlig og ugyldig**.

VVM-redegørelsens mangelfuldhed og karakteren heraf, vil på den baggrund gøre en vedtagelse af lokalplanen **ulovlig og ugyldig**.

VVM-redegørelsen indeholder endvidere på adskillige punkter fejl og mangler, der er så væsentlige, at de i sig selv vil være tilstrækkeligt til at begrunde, at vedtagelsen af lokalplanen vil være **ulovlig og ugyldig**.

Det er vor opfattelse, at omfanget og karakteren af mangler, herunder at disse alle "peger" i en bestemt for projektet gunstig retning, betyder, at Ikast-Brande Kommune ikke kan reparere på VVM-redegørelsen, men at der må gennemføres en ny, fuldstændig VVM-undersøgelse.

Samlet set vil en vedtagelse af VVM-tilladelse og lokalplan nr. 277 på det foreliggende grundlag altså utvivlsomt være både **ulovlig og ugyldig**.

3. IKAST-BRANDE KOMMUNES ERSTATNINGSANSVAR

● Side 2

Vedtagelse af lokalplaner hører grundlæggende til kommuners administration af erstatningsfri regulering. Men Ikast-Brande Kommune bærer i overensstemmelse med de almindelige regler for offentlige myndigheders erstatningsansvar et ansvar for usaglige eller uhjemlede tab, som dispositioner og tilladelser på dette område kan forårsage.

Det er vor opfattelse, at Ikast-Brande Kommune i denne sammenhæng risikerer at ifalde et meget betydeligt erstatningsansvar over for de naboer, der måtte lide skade, hvis lokalplanen vedtages og senere kendes ugyldig.

Ikast-Brande Kommune er bekendt med, at der foregår autoritative undersøgelser, som er iværksat og bekostet af den danske stat, og som inden for en rimelig tidshorizont skal afklare den stadigt mere velbegrundede mistanke om, at nutidens store vindmøller har voldsomme og direkte sundhedsskadelige effekter for omgivelserne.

HORTEN

Under disse omstændigheder påtager Ikast-Brande Kommune sig et direkte og ubegrænset, herunder i tid, ansvar for de skadevirkninger af den påtænkte vindmøllepark, som en undersøgelse måtte fastslå. Det kan desuden overvejes, om vedtagelse af planretlige instrumenter i en sådan situation overhovedet kan anses for at være inden for rammerne af lovlig kommunal forvaltning.

Statens undersøgelser kan få indflydelse – både positivt og negativt – på vurderingen af værditab på fast ejendom.

Som det beskrives nedenfor, er det konservativt vurderet, at de foreslåede vindmøller vil betyde et samlet tab på op imod 100 mio. kr. på ejendommene i og omkring Isenvad. Denne dokumentation viser, at Kommunens påtænkte dispositioner vil udløse meget voldsomme tab, både samlet for samfundet Isenvad og individuelt for den enkelte lodsejer.

Tabenes omfang hænger bl.a. sammen med, at projektets lokalisering nær et bysamfund er betænkelig, hvilket ikke kan legitimeres med de eksisterende vindmøller. Den naboretlige tålegrænse er således overskredet, hvilket vil udløse et erstatningsgrundlag.

Kommunen må være vidende om, at der i praksis ikke vil ske en kompensation for disse tab gennem erstatningsordningen for vindmøller. Men Kommunen har ikke, som det i den situation må kunne kræves, skabt sikkerhed for, at vindmølleopstilleren vil kunne honorere erstatningskrav i denne størrelsesorden.

Vedtages lokalplan 277 ulovligt og ugyldigt, vil der være en direkte årsags-sammenhæng mellem Ikast-Brande Kommunes ulovlige beslutning og værditabene, der ikke kompenseres. Vedtages lokalplanen, vil Ikast-Brande Kommune derfor kunne ifalde et erstatningsansvar for ejendommenes samlede værditab.

4. RETSGRUNDLAG

VVM-reglerne fastsætter ikke i sig selv grænser for, hvordan Ikast-Brande Kommune kan lokalplanlægge og sætter ikke grænser for vindmølleprojekter som det aktuelle. Reglerne stiller imidlertid krav til kommunens oplysningsgrundlag, og sikrer, at lokalplanen kun kan vedtages, hvis miljøpåvirkningerne er tilstrækkeligt belyst.

Det er hovedprincippet i VVM-reglerne, at der skal foretages en vurdering af miljøpåvirkninger i bred forstand, både direkte og indirekte påvirkninger og påvirkningerne på både kort og lang sigt.

VVM-reglerne er en garantiforskrift, hvorfor væsentlige mangler i VVM-redegørelsen vil betyde, at vedtagelsen af lokalplanen er ulovlig og ugyldig.

5. VURDERING AF STØJPÅVIRKNING

HORTEN

Det fremgår af VVM-redegørelsen, at de planlagte vindmøller på Københavnerhede overholder de gældende støjgrænser i bekendtgørelsen om støj fra vindmøller (herefter "støjbekendtgørelsen"). Der er imidlertid ikke foretaget en vurdering af, hvordan støjen fra vindmøllerne påvirker miljøet.

Støjbekendtgørelsens grænseværdier er generelle grænseværdier, der begrænser vindmøllers maksimale støjbidrag, men som i VVM-regi ikke kan erstatte en egentlig vurdering af støjens virkninger.

Det følger af bekendtgørelse om vurdering af visse offentlige og private anlægs virkning på miljøet i medfør af lov om planlægning (herefter "VVM-bekendtgørelsen") § 5, stk. 2, at:

*"VVM-redegørelsen skal **påvise, beskrive og vurdere** et anlægs direkte og indirekte **virksomheder** på følgende faktorer: [...]" (min fremhævnings)*

Det er altså et krav til VVM-redegørelsen, at **virksomheder** på miljøet påvises, beskrives og vurderes. VVM-redegørelsen belyser som nævnt udelukkende, at anlægget overholder støjbekendtgørelsen. Dette er en væsentlig mangel.

Det konkluderes endvidere på side 130 at:

"Da den beregnede vindmøllestøj fra de nye vindmøller er under de lovmæssige grænseværdier, og naboerne kun i få perioder vil være udsat for sammensat støj [...], vurderer Ikast-Brande Kommune, at den sammensatte støj ikke medfører uacceptable forhold ved naboboligerne."

VVM-redegørelsen forholder sig her alene til **naboboliger**. Støjpåvirkningen af andre naboområder end boliger er ikke vurderet, hvilket tilsvarende er en væsentlig mangel ved redegørelsen.

Støjbekendtgørelsen fastsætter endvidere udelukkende grænseværdier for beboelse og støjfølsom arealanvendelse. Idet der ikke er fastsat grænseværdier for andre arealer, kan støjbekendtgørelsens grænseværdier ikke bruges som grundlag for påvirkninger af disse andre arealer – herunder særligt de

nærliggende erhvervsvirksomheder; en vognmandsforretning og en mink-farm. Erhvervsvirksomhedernes særlige forhold belyses i et selvstændigt høringssvar.

Der er endvidere ikke grundlag for at drage den konklusion, at fordi støjen overholder lovmæssige grænseværdier, fører støjen ikke til uacceptable forhold for naboerne. VVM-reglerne kræver som beskrevet ovenfor, at der foretages en egentlig vurdering af påvirkningerne.

Ikast-Brande Kommune har med VVM-redegørelsen ikke foretaget en sådan vurdering af støjpåvirkningen. Dette er en *væsentlig mangel* ved redegørelsen, der i sig selv er tilstrækkelig til, at en vedtagelse af lokalplanen på det foreliggende grundlag vil være **ulovlig og ugyldig**.

Da VVM-redegørelsen blot lægger støjbekendtgørelsen til grund, påviser og beskriver redegørelsen endvidere alene støjpåvirkninger ved vindhastigheder på 6 m/s og 8 m/s. Støjpåvirkningen ved andre vindhastigheder er ikke belyst. Dette er en tilsvarende *væsentlig mangel*.

Selvom det ikke kan forlanges, at der foretages vurderinger af støjpåvirkninger ved alle vindhastigheder, bør vurderingen foretages på baggrund af saglige, konkrete kriterier. Eksempelvis på baggrund af statistiske data om vindhastigheder i området.

Ikast-Brande Kommune kan ikke undlade at foretage denne vurdering ved at henvise til fastsatte grænseværdier. Grænseværdierne fastsætter en norm for vindmøllerne i drift, men udgør ikke i VVM-sammenhæng en begrænsning i, hvilke påvirkninger der skal påvises og vurderes. I VVM-redegørelsen skal *alle* faktiske påvirkninger påvises, beskrives og vurderes.

HORTEN

6. SKYGGEVIRKNINGER

Det fremgår af VVM-redegørelsen på side 132, at skyggekast fra vindmøllerne kun er beregnet for afstanden på indtil 2 kilometer fra vindmøllerne, da skyggekast ikke er et problem på afstande over 2 kilometer. Denne påstand er ikke kvalificeret nærmere. EDM International A/S, der fremstiller den anvendte WindPro-software, har oplyst, at afstandsgrænsen på 2 kilometer er valgfri for brugeren, og det er således Ikast-Brande Kommune, der har valgt at skyggekast på afstande over 2 kilometer ikke skal belyses i VVM-redegørelsen.

VVM-redegørelsen skal som beskrevet påvise alle miljøpåvirkninger, vindmøllerne vil medføre. Herunder skal også skyggekast ud over 2 kilometer påvises. Ikast-Brande Kommune kan ikke undgå at påvise, beskrive og vurdere disse påvirkninger ved på forhånd at fastsætte en arbitrær grænse for, hvor langt fra vindmøllerne skyggekast anses for problematisk.

En vurdering af skyggekastet kan *efter* en påvisning af det reelle skyggekast føre til, at skyggekastet ikke anses for problematisk, men det er ikke i overensstemmelse med VVM-reglerne, at skyggekastet slet ikke påvises.

Af en beregning af skyggekastet fra de eksisterende vindmøller, der fremlægges som **bilag 1**, fremgår det, at grænsen for skyggekast i dag ikke er

langt fra VVM-redegørelsens grænse for beregnet skyggekast ved de nye vindmøller.

Da de nye vindmøller er dobbelt så høje som de eksisterende, er det oplagt, at skyggekastet også vil forekomme betydeligt længere væk, end det sker i dag. På den baggrund kan det konkluderes, at VVM-redegørelsens skyggekast-beregninger er fejlagtige, hvilket er en væsentlig mangel ved VVM-redegørelsen.

7. PÅVIRKNINGER I ANLÆGSFASEN

VVM-redegørelsen anfører (pkt. 3.2), at støjpåvirkningen i anlægsfasen svarer til en mellemstor byggeplads, samt at der samlet set vil køre over 1.800 lastbilslæs i forbindelse med opførelsen af vindmøllerne. Påvirkningen ved nedtagningen vurderes at være den samme som opførelsen, og i alt vil der foregå arbejder i 15-21 uger – op i mod 5 måneder.

I anlægsfasen skal der altså foregå betydelige arbejder i ganske lang tid, men påvirkningerne i denne fase er ikke belyst i VVM-redegørelsen. Der vil særligt være tale om støjpåvirkninger af omgivelser, der vil svare til en "mellemstor byggeplads". Selvom udtrykket ikke defineres nærmere, vil der utvivlsomt være tale om væsentlige støjgener.

Hertil kommer luftforureningen fra de mange lastbiler, der heller ikke er belyst, ligesom der givet vil være en lang række andre påvirkninger i anlægsfasen.

Påvirkningerne i anlægsfasen er ikke beskrevet i VVM-redegørelsen, hvilket udgør en mangel ved VVM-redegørelsen.

8. VISUALISERINGER

I den sammenfattende vurdering af de visuelle påvirkninger (s. 122) fremgår det, at da der i forvejen står vindmøller i projektområdet, er vindmøller ikke et fremmed visuelt element. Det afvises på det kraftigste, at der sagligt kan lægges vægt på dette forhold. Herved forsøger Ikast-Brande Kommune gennem en "salami-metode", at nedtone de faktiske konsekvenser ved de planlagte vindmøller. Hvis denne fremgangsmåde kunne anvendes, ville planmyndighederne kunne undgå at tage hensyn til voldsomme miljøpåvirkninger, ved blot at godkende et mindre projekt før et større.

Endvidere afvises det, at alle typer af vindmøller kan betegnes som ensartede elementer i forhold til visuelle påvirkninger, som VVM-redegørelsen gør. Det er åbenlyst, at det har en meget væsentlig betydning, når de planlagte vindmøller er dobbelt så høje som de eksisterende, og 150 meter høje vindmøller er i allerhøjeste grad "et fremmed visuelt element i landskabet".

VVM-redegørelsens visualiseringer er misvisende på flere punkter. Dels er billederne taget på en måde, så oplevelsen af vindmøllerne i terrænet ikke gengives korrekt, dels er der ved en lang række af visualiseringerne foretaget vurderinger, der er åbenlyst fejlagtige.

Ved en række af vurderingerne, er det angivet, at vindmøllerne ikke er forstyrrende for oplevelsen af landskabet, selvom dette er åbenbart forkert.

HORTEN

Særligt anføres det ofte, at vindmøllerne ikke påvirker vigtige landskabs-træk eller i øvrigt påvirker oplevelsen af landskabet, hvilket er et synspunkt, der ikke kan følges. Et landskab skal ses som en helhed, og der kan derfor ikke lægges afgørende vægt på enkeltelementer eller på det forhold, at vindmøllerne kun opleves i én synsretning, hvorfor den samlede oplevelse ikke påvirkes.

VVM-redegørelsen skal udarbejdes så objektivt som muligt, herunder skal fotopunkter til visualiseringer udvælges, så der gives et så retvisende billede af vindmøllernes indvirkninger som muligt, ligesom de vurderinger, der ledsager visualiseringerne, skal udarbejdes så objektivt som muligt. Dette er ikke sket.

Uanset at vurderinger af visuel påvirkning altid vil have et vist skønsmæssigt præg, tegner der sig generelt et billede af vurderinger, der i udpræget grad er positivt stemt over for vindmøller. Denne subjektivitet er ikke i overensstemmelse med formålet med VVM-reglerne og udgør en væsentlig mangel.

HORTEN

Ved visualiseringen af forholdene ved naboboliger, er der i øvrigt ikke foretaget vurderinger af påvirkningerne. Der er alene beskrevet, hvordan vindmøllerne vil være synlige. Dette er ikke i overensstemmelse med VVM-reglernes krav om at påvise, beskrive og **vurdere** miljøpåvirkninger og udgør en væsentlig mangel.

I det følgende gennemgås enkelte visualiseringer, der i særlig høj grad er subjektivt præget til fordel for vindmøllerne. Der er ikke tale om en udtømmende oversigt over problematiske visualiseringer, men alene eksempler.

Visualiseringspunkt 2: I vurderingen, der ledsager visualiseringen, fremgår det at: *"[...] vindmøllerne indordner sig godt blandt landskabets øvrige elementer"* samt at *"Det er vurderet, at vindmøllerne ikke er forstyrrende for oplevelsen af det frie udsyn til skoven."*

Disse to udsagn er åbenlyst forkerte. Vindmøllerne er meget markante i landskabet, og fremstår 6-8 gange højere end skovbrynet og landskabets øvrige elementer. I det forholdsvis åbne landskab med lange udsyn til skoven er det uden for enhver tvivl, at vindmøllerne vil opfattes som meget forstyrrende for oplevelsen af det frie udsyn til skoven.

Visualiseringspunkt 3: I vurderingen anføres det, at: *"Det er vurderet, at de planlagte vindmøller ikke vil forstyrre oplevelsen af kirken og kirkegården."* Vindmøllernes vinger er meget synlige, og uanset at vindmøllerne tydeligt står uden for byen, vil oplevelsen af kirken og kirkegården være forandret. Det gøres samtidig gældende, at dette ville fremstå tydeligere, hvis der var valgt et visualiseringspunkt ved kirken, der ikke indeholdt en flagstang og en gadelampe i lige linje mellem visualiseringspunktet og den mest markante vindmølle.

Visualiseringspunkt 5-8: Der er på alle fire visualiseringer tale om flade landskaber bestående af åbne marker, indkredset af levende læhegn. Landskabet opleves som relativt overskueligt fra et læhegn til det næste. Vindmøllerne er fra alle punkter meget synlige, og markant højere end andre elementer i landskabet, hvorfor det vanskeligt kan fremføres, at vindmøllerne ikke forstyrrer.

Det er tilsvarende heller ikke korrekt, når det ved visualisering 7 hævdes, at ingen særligt værdifulde landskabselementer eller karaktertræk påvirkes. Det åbne, flade hedelandskab bliver i høj grad påvirket, og den opdyrkede hede er et ganske værdifuldt dansk landskab.

Visualiseringspunkt 10: Landskabet er et stort landskab med lange udsyn. Vindmøllerne fremstår dominerende på trods af de store afstande. Vurderingen anfører også, at møllerne "*kan virke dominerende*", men konkluderer alligevel, at "*vindmøllerne ikke forstyrrer oplevelsen af landskabet*." At vindmøllerne kan virke dominerende, men alligevel ikke forstyrrer, må siges at være en overordentlig subjektiv vurdering. Det fremføres, at "*Der er ingen væsentlige karakterskabende elementer i landskabet*", hvilket blankt afvises. Landskabets karakter skabes af de lange udsyn og det dominerende skovbryn. Denne dominans ødelægges og overtages af vindmøllerne.

Visualiseringspunkt 11: Det anføres at vindmøllerne "*vil forandre landskabsoplevelsen fra dette standpunkt*", men samtidig vurderes det, at "*vindmøllerne ikke i væsentlig grad forstyrrer oplevelsen af Nørlund Plantage*." Det åbenbare misforhold mellem de to udsagn er ikke beskrevet, ligesom det er meget tydeligt, at vindmøllerne *vil* forstyrre oplevelsen af det store, åbne plantagelandskab. Det bemærkes, at selve Nørlund Plantage formentlig vil være en bedre placering af vindmøller, men at vurderingen desuagtet skal foretages på et objektivt grundlag.

Visualiseringspunkt 23: Vurderingen anfører her, at selvom vindmøllerne er store og tydelige, og "*på den måde [vil] påvirke oplevelsen af landskabet*", vil forstyrrelsen ikke være af landskabets for- og mellemgrund. Denne opdeling af landskabet kan ikke meningsfuldt foretages. En landskabsoplevelse er en helhedsoplevelse, der enten forstyrres eller ikke forstyrres. At forsøge at opdele landskabet i for-, mellem- og baggrund kan kun forstås som et subjektivt forsøg på at nedtone vindmøllernes påvirkning.

Visualiseringspunkt A: Fotoet er taget umiddelbart foran tre hegnspæle, der er meget dominerende og i en vis grad forstyrrer fornemmelsen af både de eksisterende forhold og visualiseringen. Fotoet kunne være taget et par meter længere fremme, og derved have været anvendeligt. I stedet under-spiller visualiseringen vindmøllernes påvirkning.

Visualiseringspunkt B: Visualiseringen er åbenbart misvisende. Sammenholdes de eksisterende 75 meter høje vindmøller med de planlagte 150 meter høje vindmøller på hhv. billedet af de eksisterende forhold og visualiseringen, er det tydeligt, at de planlagte vindmøller kun fremstår som en smule højere – og bestemt ikke dobbelt så høje. Dette uanset, at der er en lidt længere afstand til møllerne.

HORTEN

9. ALTERNATIVER

VVM-redegørelsen anfører gentagne gange, at projektets 0-alternativ er, at de eksisterende vindmøller bliver stående. Dette er ikke i sig selv ukorrekt, men det er i bedste fald misvisende, at redegørelsen undlader at bemærke, at de eksisterende vindmøller er ca. 15 år gamle.

Med vindmøllers forventede levetid på ca. 20 år, er det reelle o-alternativ altså, at de eksisterende vindmøller bliver stående i en kortere årrække, hvorefter de vil være udtjente og skal nedtages. Herefter vil der, henset til udviklingen i vindmølleindustrien, næppe være økonomi i at opstille nye, tilsvarende møller.

I kraft af VVM-reglernes krav om et objektivt og loyalt beslutningsgrundlag, er det en væsentlig mangel, at dette forhold ikke beskrives i sammenhæng med o-alternativet.

VVM-redegørelsen burde endvidere have belyst, om der var egnede alternative placeringer af vindmøllerne. Dette er særligt relevant, når vindmøllerne planlægges placeret så tæt ved bymæssig bebyggelse og derfor vil påvirke mange flere, end hvis vindmøllerne blev placeret i tyndtbefolkede områder. Dette er en tilsvarende væsentlig mangel ved VVM-redegørelsen.

HORTEN

10. SOCIOØKONOMISKE FORHOLD

Det følger af VVM-bekendtgørelsens bilag 4, pkt. 3, at en VVM-redegørelse skal indeholde en beskrivelse af de påvirkninger af socioøkonomiske forhold, et projekt giver anledning til.

VVM-redegørelsens afsnit om socioøkonomiske forhold er yderst kortfattet og forholder sig overvejende til meget indirekte positive påvirkninger. Af negative påvirkninger beskrives blot påvirkninger af den nærliggende minkfarm, selvom det samtidigt afvises, at der er grund til at antage, at minkproduktionen bliver påvirket. Minkproduktionen behandles ikke specifikt i dette høringssvar, men foreningen Fremtidens Isenvad er bekendt med, at der i høj grad er grund til bekymring for store vindmøllers indvirkninger på minkproduktion.

Fremtidens Isenvad er imidlertid optaget af, at der fortsat eksisterer og skabes arbejdspladser i området. De erhvervsdrivende, der måtte blive påvirket, herunder minkfarmen, har derfor foreningens fulde opbakning. Det er samtidig en mangel ved VVM-redegørelsen, at der ikke tages højde for den mulige påvirkning af det lokale erhvervsliv, vindmøllerne giver anledning til.

I relation til de øvrige socioøkonomiske forhold gøres det gældende, at de forhold, der behandles er meget fjernt forbundne med lokalplanforslaget. VVM-redegørelsen skal først og fremmest forholde sig til de indvirkninger det konkrete projekt – her lokalplanen – giver anledning til.

Selvom det givet vil være positivt for vindmøllebranchen og antallet af arbejdspladser i branchen, at der etableres et plangrundlag for yderligere afsætning af branchens produkter, har dette så fjern forbindelse med selve lokalplanen, at det ikke kan tillægges betydning.

Omkostningerne til elproduktion ved forskellige produktionsmetoder, som fremgår af figur 7.1, er fuldstændig uden relevans for VVM-redegørelsen. El afsættes på et liberaliseret marked, hvor priser fastsættes af udbud og efterspørgsel, og omkostningerne til produktionen kan ikke på nogen meningsfuld måde siges at være påvirkninger af miljøet.

At det foreslåede vindmølleprojekt "i forhold til landets forsyningsikkerhed ikke er ubetydeligt", virker, henset til vindmøllers meget uregelmæssige elproduktion, mest af alt som en generel anprisning af store elproduktionsanlæg og ikke som en vurdering af de konkrete vindmøller. Forsyningsikkerhed kan i øvrigt heller ikke meningsfuldt betegnes som miljøpåvirkninger.

Når det i samme afsnit anføres, at de 8 vindmøller vil have en gavnlig effekt på folkesundheden, der – gennem færre udgifter til sundhedsvæsenet – kan opgøres til helt op i mod 610 mio. kr. årligt (svarende til 2,45 % af Region Midtjyllands samlede omkostninger til sundhed i 2014), må det konkluderes, at VVM-redegørelsens afsnit om socioøkonomiske forhold ikke er reelle vurderinger af miljøpåvirkninger, men snarere en samling af subjektive argumenter for vedtagelsen af lokalplanen.

Dette er en *særdeles væsentlig mangel*, der i sig selv medfører, at en vedtagelse af lokalplanen på det foreliggende oplysningsgrundlag vil være **ulovlig og ugyldig**.

HORTEN

Efter vejledningen til VVM-bekendtgørelsen, skal en vurdering af de socioøkonomiske påvirkninger først og fremmest indeholde en vurdering af "samfundsmæssige eller lokalsamfundsmæssige påvirkninger. Det vil sige grundlaget for et områdes sociale struktur og erhvervsliv, [...]".

Disse vurderinger mangler fuldstændigt i VVM-redegørelsen. Det er helt almindeligt anerkendt, at store vindmøller har en indvirkning på værdien af naboejendomme og særligt mulighederne for salg af disse. Dette uanset om vindmøllerne indebærer en reel påvirkning af ejendommene eller ej. Det blotte forhold, at der findes store vindmøller i nærheden, påvirker interessen for en ejendom i forbindelse med et salg.

En lokal ejendomsmægler har vurderet, at naboejendommene samlet set vil tabe op imod 100 mio. kr. i værdi, hvis vindmøllerne opføres. Vurderingen vedlægges som **bilag 2**. Vurderingen er dog ganske konservativ og er foretaget på et generelt plan uden inddragelse af de konkrete ejendommers specifikke forhold. Stikprøvevise vurderinger af enkelte ejendomme viser, at tabene formentlig reelt er 2-4 gange større, end det fremgår af den samlede vurdering.

På den baggrund er det rimeligt at antage, at vindmøllerne vil have en væsentlig indvirkning på områdets, særligt byen Isenvads, sociale strukturer, ved at tilflyttere fremover vil være af en anden type. Alt andet lige er det nærliggende at antage, at ressourcestærke borgere, herunder især unge familier med børn, i højere grad vil fravælge at bosætte sig i Isenvad. Over vindmøllernes 20-årige levetid vil en sådan ændring i befolkningsgrundlaget kunne medføre markante ændringer i Isenvads sociale struktur. At dette forhold slet ikke er omtalt i VVM-redegørelsen er en *væsentlig mangel*.

11. SUNDHEDSMÆSSIGE KONSEKVENSER

VVM-redegørelsens kapitel 8 beskriver vindmøllernes støjpåvirkning og redegør for støjbekendtgørelsens grænseværdier. Det konstateres blot, at

vindmøllerne overholder grænseværdierne, men der foretages ingen vurderinger af de sundhedsmæssige påvirkninger. Allerede på denne baggrund er VVM-redegørelsen mangelfuld.

Redegørelsen omtaler endvidere alene støj. Det er ikke belyst, hvilken betydning andre emissioner fra vindmøllerne, herunder særligt vibrationer, ikke-hørbare lydtryk og infralyd har. Det er oplagt, at også disse emissioner kan have sundhedsmæssige konsekvenser, der skal belyses.

Det er endvidere almindeligt kendt, at vindmøller i brede kredse mistænkes for at være skyld i ganske betydelige sundhedsmæssige konsekvenser for de omkringboende. Særligt store vindmøller har i de senere år vist sig problematiske. Disse mistanker stiller, særligt henset til det miljøretnlige forsigtighedsprincip, et markant skærpet krav til VVM-redegørelsens afsnit om sundhedsmæssige konsekvenser.

VVM-redegørelsen omtaler en række undersøgelser af vindmøllernes støj-påvirkninger. Alene det forhold, at kun støjpåvirkningerne belyses, er som nævnt ovenfor en mangel. Derudover anvendes flere af undersøgelserne problematisk.

Kræftens Bekæmpelses undersøgelse for en række ministerier omtales, men anvendes ikke. Når såvel flere ministerier og en organisation som Kræftens Bekæmpelse finder, at der er anledning til at gennemføre en så stor undersøgelse, må det antages, at der er en vis risiko for, at undersøgelsen vil påvise en sammenhæng mellem vindmøller og sundhedsproblemer.

Ud fra et forsigtighedsprincip bør Ikast-Brande Kommune afvente undersøgelsens resultat, eller som minimum inddrage foreløbige resultater i VVM-redegørelsen.

Opinionsundersøgelsen, der er gennemført af "Viden om Vind" må betegnes som et partsindlæg fra vindmølleindustrien. Det er åbenbart, at undersøgelsen ikke ville være publiceret, hvis den viste, at vindmøller var problematiske. Endvidere er selve undersøgelsen yderst vildledende. Der er, modsat hvad der anføres i VVM-redegørelsen, en overvægt af naboer, der bor langt fra vindmøllerne.

Det bemærkes i øvrigt, at der alene redegøres for undersøgelsen, men ikke foretages en vurdering. Det samme gælder for de øvrige omtalte undersøgelser.

Samlet set har VVM-redegørelsen altså ikke foretaget en vurdering af de sundhedsmæssige påvirkninger fra vindmøllerne, hvilket er en meget væsentlig mangel, der i sig selv gør vedtagelsen af lokalplanen ulovlig og ugyldig.

Hellerup den 8. marts 2016

Horten
Poul Hvilsted

HORTEN